

ค่านิยมการสมรสข้ามวัฒนธรรม : กรณีศึกษาผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ Cross-cultural Marriage: A Case Study of Thai Women in the Northeast

พระพรหมวิสุทธิ ฉันทธมโม (พิศแสนสุวรรณ)¹ พุทธชาติ แผนสมบุญ²
พระมหาเพื่อน กิตติโสภณ³

Phraphromwisut Chanthathammo (phidsansuwan)¹ Phutthachat Pheansomboo²
PhramahaPhuen Kittisophano³

¹ สาขาพุทธจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Buddhist Psychology Faculty of Humanities Mahachulalongkornrajavidyalaya University

^{2,3} อาจารย์ที่ปรึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

²⁻³ Advisors Faculty of Humanities Mahachulalongkornrajavidyalaya University

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ ศึกษาวิถีชีวิตของผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สมรสข้ามวัฒนธรรม ศึกษาปัจจัยและสาเหตุของการตัดสินใจสมรสข้ามวัฒนธรรม และศึกษาค่านิยมของผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการสมรสข้ามวัฒนธรรม โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ กลุ่มภรรยาชาวต่างชาติ และสามีชาวต่างชาติ ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ บุคคลรอบข้างชาวต่างชาติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผลจากการวิจัยพบว่าการสมรสกับชาวต่างชาติทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ต้องการยกฐานะตัวเองขึ้นมาด้วยวิธีนี้ จากการที่ผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือสมรสกับชาวต่างชาติ ก่อให้เกิดค่านิยมใหม่ในสังคมไทยขึ้น นั่นคือ ค่านิยมในการเลือกคู่ครองของผู้หญิงไทยในยุคปัจจุบัน ดังนั้น ผู้หญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติหลังจากที่ได้สมรสกับชาวต่างชาติแล้ว ทำให้ชีวิตมีความสุข ญาติพี่น้องมีความสุข เศรษฐกิจดีขึ้น บางคนเปลี่ยนฐานะเป็นคนร่ำรวย เป็นที่ยอมรับของสังคม นอกจากนี้ ยังพบว่าแรงจูงใจในเชิงเศรษฐกิจถือเป็นแรงผลักดันให้ผู้หญิงจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือตัดสินใจสมรสข้ามวัฒนธรรม และผู้หญิงรับรู้ว่าคุณภาพทางสังคมของตนเองจะดีขึ้นเมื่อได้สมรสกับชาวตะวันตก อีกทั้งผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่การสมรสข้ามวัฒนธรรม มีความพึงพอใจที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกับสามีชาวต่างชาติ เพราะครอบครัวของผู้หญิงได้รับความสุขสะดวกสบายด้วย

คำสำคัญ: ค่านิยม, ผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, การสมรสข้ามวัฒนธรรม

ABSTRACT

The study is aimed at three aspects of the lives of women northeast Thailand where cross-cultural marriage. Factors and Causes of the cross-cultural marriage. Education and values women's northeastern Thailand, with a cross-cultural marriage. Using qualitative research. Study groups are the primary group of foreign wives. Husband and foreigners The secondary is the people around foreigners. The tools used in this research is the in-depth interviews. Observation, participation and observation without participation. The results showed that Marriage to a foreigner living being made up. Need a lift ourselves up this way. Women from Thailand Northeast married to foreigners. Causing new values in a society that is increasingly popular in Thailand mate selection of women in modern Thailand, so Thailand women married to foreigners. After being married to a foreigner then. Makes life miserable Family happy Better economy Some people change as a rich man. To be recognized by society, also found that the motivation is economic impetus to women from the Northeast to the cross-cultural marriage. And a recognition that their social status will improve when married to Westerners. The woman northeastern Thailand where cross-cultural marriage. Are satisfied to live with a husband overseas. Because the woman's family was happy and comfortable with

Keywords: The values, Thai women in the northeast, Cross-cultural marriage.

1. บทนำ

ในอดีตการที่หญิงชายต่างเชื้อชาติ ศาสนา หรือต่างถิ่นต่างแดนจะมาพบรักและสมรสกัน มิใช่เป็นเรื่องง่าย เพราะนอกจากปัญหาระยะทางที่ห่างไกลแล้ว ยังมีอุปสรรคในเรื่องวัฒนธรรมที่แตกต่างกันอีกด้วยแต่ปัจจุบันด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการพัฒนาทางคมนาคมที่ทันสมัย ได้ทำให้โลกกลายเป็นหมู่บ้านเดียวกัน ดังนั้น การสมรสข้ามวัฒนธรรมที่ต่างศาสนาจึงมิใช่เรื่องแปลกอีกต่อไป (ลัดดา ตั้งสุภาชัย. 2547: 5-8) แต่กลับทวีจำนวนมากขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม การที่หญิงสาวชายหนุ่มเลือกคู่ครองเป็นชาวต่างชาติต่างภาษาจะเกิดขึ้นเพราะความรักหรือสาเหตุอื่นใด โดยเฉพาะหญิงไทยในชนบทที่สมัยหนึ่ง หากใครสมรสกับชาวต่างชาติมักเป็นที่ดูถูกดูแคลน แต่มายุคนี้กลับเป็นที่ยอมรับมากขึ้น (บัวพันธ์ พรหมพักพิง และคณะ, 2558:2) การสมรสข้ามชาติไม่ได้เป็นเพียงช่องทางสู่การมีฐานะเศรษฐกิจที่ดีขึ้น การทำความเข้าใจปรากฏการณ์นี้ต้องสะท้อนความหลากหลายของเงื่อนไขต่างๆ และความซับซ้อนของผลที่เกิดขึ้นต่อชุมชนรวมทั้งการมองปรากฏการณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเปลี่ยนแปลงสังคมภายใต้การเผชิญหน้าของท้องถิ่นกับโลกาภิวัตน์ ซึ่งทำลายต่อเพศสถานะ ชนชั้น และบรรทัดฐานของสังคม เหตุผลที่ผู้หญิงเลือกชายชาวต่างชาตินั้นแม้หลายคนอาจไม่เข้าใจว่าเป็นการเลือกในเชิงเศรษฐกิจหรือเงินทอง แต่ผู้หญิงเหล่านี้จะทำให้คนในหมู่บ้านรวมถึงตนเองเกิดการเรียนรู้ การใช้ชีวิตเรียนรู้ความอดทน เรียนรู้การวางแผนการใช้เงิน และความ

รับผิดชอบ ผู้หญิงไทยที่ไปอยู่กับชาวต่างชาตินั้นไม่ได้เป็นเพียงแม่บ้านธรรมดาๆ แต่ไปทำงานเพราะจริงๆ แล้วชาวต่างชาติไม่ได้ร่ำรวย ฝ่ายหญิงต่างหากที่ร่ำรวยเป็นเพราะค่าเงินที่แตกต่างกัน ทำให้มองดูว่าฐานะและเศรษฐกิจของชาวต่างชาตินั้นรวยมากกว่าคนไทย การท่องเที่ยวของสามีชาวต่างชาติจะใช้จ่ายในลักษณะที่ไม่ได้ใช้จ่ายในประเทศบ้านเกิดของเขา เวลาในเมืองไทยเขาอยากจะมีความสุขให้มากที่สุด ซึ่งเชื่อมโยงกับภาพรอยยิ้มของคนไทยกับความเป็นเมืองท่องเที่ยวที่เป็นสวรรค์สำหรับชาวต่างชาติ สามีชาวต่างชาติจำนวนมากมีโอกาสด้านเศรษฐกิจ มีหลายคู่ที่มาลงทุนทางธุรกิจในเมืองไทย เช่น ทำสวนยางพาราในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้แรงงานญาติของภรรยา โดยไม่ต้องทำอะไรนอกจากมีที่ดินและญาติภรรยา และยังเป็นผู้อุปถัมภ์ญาติภรรยาอีกด้วย ในเรื่องบ้านเกิดของภรรยาที่วัฒนธรรมท้องถิ่น สามีจำนวนมากพบว่าบ้านเกิดภรรยาไม่ใช่ตัวแทนภาพลักษณ์เมืองไทยอย่างที่เขารู้จักและรู้สึก ในขณะที่ภรรยาจะรับไว้ต้องการสร้างบ้านที่บ้านเกิดเพื่อจะได้อยู่ใกล้ญาติพ่อแม่พี่น้องและเครือข่ายความสัมพันธ์เดิมของตัวเอง

นอกจากนี้ จำนวนการสมรสข้ามวัฒนธรรมยังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการที่สังคมชนบทให้การสนับสนุนลูกหลานของตนเองไปสมรสกับชาวต่างชาติมากขึ้น ซึ่งหากฝ่ายหญิงมีญาติที่เคยสมรสกับชาวต่างชาติมาแล้ว ก็จะพยายามแนะนำให้ญาติพี่น้องของตนเองได้รู้จักกับญาติของสามีที่เป็นชาวต่างชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายรู้จักกันมากขึ้น รวมทั้งพ่อและแม่ของฝ่ายหญิงก็ให้การสนับสนุน เพราะมองว่าการสมรสดังกล่าวจะช่วยให้ฐานะของครอบครัวดีขึ้น (ฐิตาภรณ์ การรักษา. 2552: 221-223)

ปัจจุบันสังคมไทยมีการสร้างครอบครัว (Family Formation) รูปแบบใหม่ที่เป็นการสร้างครอบครัว ร่วมกับชาวตะวันตกหรือครอบครัวข้ามวัฒนธรรมที่ถูกหล่อหลอมด้วยวิถีการดำเนินชีวิตแบบใหม่ที่เข้ามาพร้อมกับกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวซับซ้อนหรือเปลี่ยนไป มากกว่ารูปแบบที่เคยเป็นมาในอดีต (ภัสสร ลิมานนท์, 2556 : 23-46) ปรากฏการณ์การสร้างครอบครัวของหญิงไทยในชนบทกับคู่สมรสชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะชาวยุโรป และอเมริกาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถือเป็นค่านิยมใหม่ในการสร้างครอบครัวและมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น (Tosakul, R.,2010 : 179-200)

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบที่เป็นรูปธรรมคือ เศรษฐกิจครอบครัวของผู้หญิงที่สมรสข้ามวัฒนธรรมมีสถานะทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งการมีทรัพย์สิน มีความสามารถในการเงินจุนเจือ ครอบครัว และมีที่ดินสิ่งปลูกสร้างเพิ่มขึ้น ตลอดจนเครื่องอำนวยความสะดวก และความสามารถในการลงทุนหรือมีกิจการเป็นของตนเอง (บัวพันธ์ พรหมพิง และคณะ ,2548 : 23) นอกจากนี้ ยังพบว่าแรงจูงใจในเชิงเศรษฐกิจ ถือเป็นแรงผลักดันให้ผู้หญิงจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือตัดสินใจสมรสข้ามวัฒนธรรมและผู้หญิงรับรู้ว่าจะดีขึ้นเมื่อได้สมรสกับชาวตะวันตก (Borjas, G. J.,1989 : 457-485) อีกทั้งผู้หญิงที่สมรสข้ามวัฒนธรรมมีความพึงพอใจที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกับสามีชาวต่างชาติ เพราะครอบครัวของผู้หญิงได้รับความสุขสะดวกสบายด้วย (ดุขฎิ อายุวัฒน์ ฟาร์รุ่ง มีอัคร และวิภาวี กฤษณะภูติ, 2554 : 2)

อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์การสมรสข้ามวัฒนธรรมยังส่งผลต่อข้อจำกัดในการทำนิติกรรมในเชิงกฎหมาย เช่น การที่สามีชาวต่างชาติตั้งใจที่สร้างภรรยาคนไทย โดยเดินทางกลับประเทศของตนและไม่กลับมา ประเทศไทยอีก ทำให้ผู้หญิงไทยไม่สามารถทำนิติกรรมบางอย่างที่กฎหมาย

กำหนดว่าต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรส เช่น นิติกรรมการซื้อขาย อสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการที่ผู้หญิงไทยบางราย ถูกบังคับให้ออกไปทำงานทำนอกร้านหรือบังคับให้ขายบริการทางเพศ ซึ่งหากไม่ยินยอมก็จะถูกทำร้ายร่างกายอีกด้วย (ดุซนัญญา อายุวัฒน์ ฟ้ารุ่ง มีอุตร และวิภาวี ฤกษ์ฤทธิ, 2554 : 2)

ปรากฏการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสะท้อนว่า การสมรสข้ามวัฒนธรรมไม่ได้นำมาซึ่งสถานะ เศรษฐกิจครอบครัว และความเป็นอยู่ของผู้หญิงดีขึ้นเพียงอย่างเดียว ผู้วิจัยมีความเชื่อว่า การสมรสข้ามวัฒนธรรมอาจนำมาซึ่งสถานะทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ด้อยลงด้วยเช่นกัน ผลการศึกษาจะก่อให้เกิดความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงสถานะเศรษฐกิจครอบครัว และความเป็นอยู่ของครอบครัวผู้หญิงที่สมรสข้ามวัฒนธรรม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนในการช่วยเหลือครอบครัวผู้หญิงที่สมรสข้ามวัฒนธรรมให้สอดคล้องตามสถานะทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่

อย่างไรก็ดี หลังจากที่ผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้สมรสกับชาวต่างชาติแล้ววิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของกลุ่มดังกล่าวนี้ ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างน้อยสองด้านใหญ่ๆ ด้านที่หนึ่ง ด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ผู้หญิงที่สมรสกับชาวต่างชาติมักได้รับการคาดหวังจากสังคมในท้องถิ่นค่อนข้างสูงว่าจะสามารถเป็นผู้นำในการบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือชุมชนได้เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นการบริจาคเงินเพื่อสร้างวัด สร้างโรงเรียน หรือทำบุญในโอกาสต่างๆ ด้านที่สอง ด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่าผู้หญิงส่วนใหญ่ซึ่งได้สมรสกับชาวต่างชาตินั้นมักจะเคยผ่านการหย่าร้างมาแล้ว ซึ่งเป็นผลทำให้ตนเองต้องแบกรับภาระในการเลี้ยงดูบุตรและพ่อแม่ของตนเอง ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้หญิงหลายคนจึงตัดสินใจสมรสกับชาวต่างชาติเพื่อให้ฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองดีขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาด้านนิยามการสมรสข้ามวัฒนธรรม : กรณีศึกษาผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การสมรสของพวกเขามีลักษณะเป็นอย่างไรมาจากอะไร ผลกระทบที่มีต่อวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลเหล่านี้ ตลอดทัศนคติของครอบครัวและสังคมคิดอย่างไร

2. วัตถุประสงค์

1. ศึกษาวิถีชีวิตของผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สมรสข้ามวัฒนธรรม
2. ศึกษาปัจจัยและสาเหตุของการตัดสินใจสมรสข้ามวัฒนธรรม
3. ศึกษาค่านิยมของผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการสมรสข้ามวัฒนธรรม

3. ขอบเขตการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้หญิงไทยที่สมรสหรือใช้ชีวิตคู่ร่วมกับชาวต่างชาติและอาศัยในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นต้น จำนวน 5 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) สำหรับใช้เป็นกรณีศึกษาโดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

1. เป็นสตรีไทยที่ใช้ชีวิตคู่กับชาวต่างชาติอาจแต่งงานหรือไม่แต่งงาน
2. อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

3. มีการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันกับสามีต่างชาติไม่น้อยกว่า 5 ปีขึ้นไปและยังครองชีวิตคู่กันจนกระทั่งทุกวันนี้

4. วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative study) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary study) ในการทำความเข้าใจในค่านิยมการสมรสข้ามวัฒนธรรมและใช้วิธีการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา (phenomenology study) ในการค้นหาความรู้เชิงประสบการณ์โดยตรงจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ชีวิตคู่กับชาวต่างชาติได้อย่างยั่งยืนและมีความมั่นคงมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเอกสารโดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมการสมรสข้ามวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตของผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สมรสข้ามวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทำการเก็บข้อมูลเบื้องต้นภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลที่สามารถรักษาสมดุลความมั่นคงและความยั่งยืนของการครองเรือนที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เกี่ยวกับค่านิยมการสมรสข้ามวัฒนธรรม : กรณีศึกษาผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือใน 6 ประเด็น คือ

1. สภาพวิถีชีวิตและสาเหตุของการตัดสินใจสมรสข้ามวัฒนธรรม
2. ปัญหา/อุปสรรคของการสมรสข้ามวัฒนธรรม

3. ผลกระทบของการสมรสข้ามวัฒนธรรมของคนไทยที่มีต่อสถาบันครอบครัวสังคมและวัฒนธรรมไทย

4. แนวทางในการปรับตัวในการอยู่ร่วมกันของคู่สมรสข้ามวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และ 2 ในการสร้างค่านิยมการสมรสข้ามวัฒนธรรม : กรณีศึกษาผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อนำไปสังเคราะห์ค่านิยมการสมรสข้ามวัฒนธรรม : กรณีศึกษาผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการวิจัยและอภิปรายค่านิยมการสมรสข้ามวัฒนธรรม : กรณีศึกษาผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือพร้อมทั้งเสนอข้อแนะนำ

จากขั้นตอนการศึกษาดังกล่าวข้างต้นมีรายละเอียดของระเบียบวิธีวิจัยโดยแยกเป็นการดำเนินการวิจัยทั้งในการเอกสารและการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาดังนั้น

5. ผลการวิจัย

5.1 วิถีชีวิตของผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สมรสข้ามวัฒนธรรม พบว่า วิถีชีวิตโดยทั่วไปของผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สมรสข้ามวัฒนธรรมก่อนสมรสกับชาวต่างชาติ มีปัจจัยหลักในการดำเนินชีวิตเป็นแบบธรรมดา คือ บริโภคอาหารที่เป็นอาหารไทย สำหรับที่อยู่อาศัยสร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการทางประโยชน์ ใช้สอยเป็นหลักไม่เน้นความประณีตสวยงามเครื่องนุ่งห่มในเวลาปกตินุ่งห่มเรียบง่าย ในงานบุญประเพณีจะแต่งตามสมัยนิยมแต่ไม่โชว์สัดส่วน การรักษาโรคส่วนใหญ่ใช้วิธีการพบแพทย์ตามโรงพยาบาลของรัฐบาล วิถีชีวิตโดยทั่วไปของผู้หญิงไทย

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สมรสข้ามวัฒนธรรมหลังสมรสกับชาวต่างชาติ มีปัจจัยหลักในการดำเนินชีวิตเป็นที่ดีขึ้นมีการรับประทานอาหารผสมผสานกัน ระหว่างของคนไทยกับต่างชาติ สำหรับที่อยู่อาศัย สร้างขึ้นมีลักษณะสีสนสวยงาม มีรั้ว มีบริเวณ รูปทรงทันสมัยคล้ายวัฒนธรรมต่างชาติ เครื่องนุ่งห่มนิยมสวมกางเกงและเสื้อสำเร็จรูปที่หาซื้อได้ตามท้องตลาดโดยเน้นการโชว์สัดส่วน การรักษาโรคส่วนใหญ่ใช้วิธีการพบแพทย์ตามโรงพยาบาลของรัฐบาล วิธีชีวิตความเป็นอยู่ สะดวกสบาย มากยิ่งขึ้น การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สมรสข้ามวัฒนธรรมหลังแต่งงานกับชาวต่างชาติ ต้องเดินทางติดตามสามีตลอดเวลา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม คือห่างเหินครอบครัวเดิม สภาพโภชนาการในครอบครัวเดิมดีขึ้น นำรายได้มาใช้จ่ายในการบริโภคเครื่องอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น สามารถส่งสมาชิกในครอบครัวเรียนในระดับสูงขึ้นเพราะมีรายได้ประจำเดือน จนมีเงินเหลือสำหรับเก็บออมมีการรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติมาใช้ ได้แก่ พัฒนาการแต่งกายเป็นแบบสากลมากขึ้น วัฒนธรรมการรับประทานอาหารเป็นแบบชาวตะวันตก ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับวัฒนธรรมตะวันตกและผู้หญิงไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทัศนคติที่ดีต่อสามีชาวต่างชาติ รวมทั้งให้ความเคารพสามีและปฏิบัติตัวเป็นภรรยาที่ดี

5.2 ปัจจัยและสาเหตุของการตัดสินใจสมรสข้ามวัฒนธรรม พบว่า เหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงภาคตะวันออกเฉียงเหนือตัดสินใจเป็นภรรยาชาวต่างชาติ คือ ความยากจนซ้ำซาก และความกตัญญู (ค่านิยมเรื่องการเป็นบุตรสาวที่ดีที่ต้องเลี้ยงดูพ่อแม่) เพราะการสมรสกับชาวต่างชาติมักทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น มีเงิน โอกาส และความมั่นคงในชีวิตมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงกลุ่มนี้อธิบายว่า เงินไม่ใช่ปัจจัยเดียวที่ทำให้ตนตัดสินใจแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ เหตุผลที่สำคัญมากเช่นกันก็คือ ผู้ชายต่างชาติไม่ยึดติดกับอดีตและพรหมจรรย์ของผู้หญิง ให้เกียรติผู้หญิง และมีความรับผิดชอบสูงกว่าผู้ชายไทย ผู้หญิงบางคนที่ผ่านการสมรสมาแล้ว เป็นหม้ายและมีลูกติด กล่าวว่า เป็นเหมือน “ปาฏิหาริย์” ที่ร่างกายของตนยังมีคุณค่าอยู่ และมีอำนาจขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง

การสมรสใช้ชีวิตร่วมกันระหว่างคนที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมเดียวกันนั้นเป็นเรื่องยากอยู่แล้ว การสมรสข้ามวัฒนธรรมระหว่างคนที่มีภูมิหลังทางภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ตลอดจนทัศนคติ และค่านิยมแตกต่างกัน ยิ่งเป็นเรื่องยากขึ้นไปอีก ทั้งสองฝ่ายจะต้องปรับตัวเข้าหากันเพื่อประคับประคองให้ชีวิตคู่อยู่รอดได้อย่างยั่งยืน อุปสรรคสำคัญในช่วงแรกคือเรื่องภาษา บางคู่อยู่กัน 3 เดือนโดยไม่ได้พูดกันเลย เพราะพูดภาษาไม่ได้ ต้องสื่อสารกันโดยใช้ภาษาใบ้และวาดรูปเอา แต่โดยทั่วไปแล้วสามีชาวต่างชาติจะส่งภรรยาไปเรียนภาษา ซึ่งผู้หญิงเหล่านี้ก็จะพูดได้คล่องมาก (แต่มีกอ่าน-เขียนไม่ได้) เมื่อปรับตัวได้แล้ว ผู้หญิงมักจะหาช่องทางทำธุรกิจของตัวเอง เช่น เปิดร้านอาหาร ผับ บาร์ เล็ก ๆ

ชายชาวต่างชาติที่สมรสกับหญิงไทย ส่วนใหญ่เป็นชายชราที่ผ่านการหย่าร้างหรือภรรยาเดิมเสียชีวิตไปแล้ว รู้สึกว่าเหงา และรู้สึกว่าได้รับการเติมเต็มจากชีวิตชุมชนแบบอิสาน ความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายเป็นแบบเติมเต็มกันและกัน ฝ่ายชายได้รับการดูแลเอาใจใส่ ส่วนฝ่ายหญิงก็ได้รับความมั่นคงในชีวิต สามีชาวต่างชาติส่วนใหญ่เข้าใจดีว่าภรรยาของตนมีหน้าที่ต้องช่วยเหลือพ่อแม่ญาติพี่น้องของเธอ หลายคนที่ได้มาเยี่ยมบ้านเกิดของภรรยาก็ประทับใจวัฒนธรรมไทย

ผู้หญิงที่สมรสกับชาวต่างชาติมักจะมีเหตุผลส่วนตัวในการตัดสินใจเลือกสามีที่แตกต่างกันไปแต่เหตุผลส่วนใหญ่ที่ผู้หญิงใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกสามีชาวต่างชาติ เมื่อถูกถามว่าเป็นเพราะเหตุใดเธอจึงเลือกสามีคนนี้ คือ เขาเป็นคนดี ไม่รังเกียจที่จะช่วยเหลือเธอและครอบครัวเขา เข้าใจ ให้เกียรติในทุกเรื่อง แต่ชาวต่างชาติบางคนก็ไม่ใช่เช่นนั้นทุกคน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เส้นทางการเข้าสู่การสมรสข้ามวัฒนธรรมมีหลายเส้นทางได้แก่ การพบรักด้วยการนำพาของโชคชะตา การติดต่อผ่านเครือข่าย การไปทำงานต่างประเทศการแสวงหาตามแหล่งท่องเที่ยว และการติดต่อผ่านเอเจนต์ ส่วนการสมรสกับชาวตะวันตกส่วนใหญ่เป็นความตั้งใจที่จะแสวงหาสามีชาวต่างชาติ และมีการใช้ช่องทางหลายช่องทาง จากกรวิจัยพบว่า ผู้หญิงที่เข้าสู่การสมรสแม้ว่าจะมีสภาพในการดำรงชีวิตที่ลำบาก แต่ก็ไม่ใช่กลุ่มคนที่จนที่สุดของชุมชน ภายหลังจากการเข้าสู่การสมรส ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงบุคลิกของครอบครัว โดยเฉพาะทรัพยากรทางวัตถุ และการเปลี่ยนสถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างเห็นได้ชัด การสมรสกับชาวต่างชาติ เป็นเรื่องที่ชุมชนให้การยอมรับและมีได้มีการกีดกัน หรือมีทัศนคติในทางลบต่อการสมรส และผู้หญิงที่สมรสกับชาวต่างชาติ ชุมชนไม่ค่อยพอใจกับการประพฤติดังกล่าวในบางด้าน อย่างเช่น การแต่งกายหรือการเล่นการพนันของผู้หญิงที่สมรสกับชาวตะวันตก กลุ่มผู้หญิงที่สมรสกับชาวตะวันตก ให้คุณค่าในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชน ต่างก็ยังคงความสัมพันธ์กับครัวเรือนและชุมชนอย่างต่อเนื่องและในบางด้านพบว่า ความสัมพันธ์มีมากขึ้น

5.3 ค่านิยมของผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเห็นอกกับการสมรสข้ามวัฒนธรรม พบว่าการศึกษาค่านิยมที่กำลังเติบโตขึ้นของผู้หญิงไทยที่สมรสกับสามีชาวต่างชาติได้ระบุถึงแรงกระตุ้นทางวัฒนธรรมอื่นๆ อีกมากมายที่กำลังขับเคลื่อนให้ผู้หญิงไทยเดินเข้าสู่การสมรสกับชาวต่างชาติ เช่นเดียวกับในสังคมอื่นๆ เป็นเรื่องปกติสำหรับผู้หญิงที่ต้องการ “สมรสเพื่อยกระดับตนเองขึ้น” แน่แน่นอนว่านี่คือคุณภาพที่เป็นปกติวิสัยที่กำลังขับเคลื่อนผู้หญิงที่ประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจในต่างประเทศ และในประเทศที่พัฒนาแล้วไปสู่การไม่สมรสหรือมองหาการสมรสกับคู่ชีวิตที่คู่ควรมากกว่า ในการศึกษาวิจัยค้นพบว่า ผู้ชายชาวต่างชาติจำนวนมากที่มองหาภรรยาชาวไทยนั้น จะมีพื้นฐานความปลอดภัยทางการเงินที่น้อยกว่า ซึ่งบ่อยครั้งจะเกี่ยวเนื่องกันกับการขาดการศึกษาด้วยที่น่าสนใจคือ กลุ่มนักธุรกิจชายที่เดินทางบ่อยและผู้ที่ทำงานอยู่ในงานบริกรนานาชาติ ก็เข้ามาเป็นหนึ่งในส่วนนี้ด้วยเช่นกัน แรงขับเคลื่อนอินเทอร์เน็ตและแรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจในปัจจุบันนี้ได้เปิดโอกาสในเรื่องแนวความคิดของการมีสามีชาวต่างชาติต่อผู้หญิงไทยซึ่งกำลังมองหาสามีชาวต่างชาติเพื่อเข้าเป็นส่วนหนึ่ง ในครอบครัวที่ให้ความสำคัญแก่ญาติทางฝ่ายหญิงแบบไทยแท้ นอกเหนือไปจากนั้น การเพิ่มขึ้นของเวลาว่างและระดับการศึกษาในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงไทยได้เพิ่มจำนวนของผู้หญิงไทยที่อยู่เป็นโสด เพื่อรอการสมรสกับคู่ครองที่เหมาะสมกับตนเองมากขึ้นอีกด้วยตามประเพณีปฏิบัติแล้ว ผู้ชายไทยมักจะมองหาภรรยาหรือคู่ครองที่เป็นสาวบริสุทธิ์และไม่เคยผ่านการใช้ชีวิตร่วมกับชายใดมาก่อน ความล้มเหลวของการแต่งงานและความกดดันทางเศรษฐกิจ ได้เพิ่มจำนวนการเลิกรามากขึ้นในประเทศไทยเช่นเดียวกับในส่วนอื่นของโลก ผู้หญิงที่ผ่านการหย่าร้างที่สืบเนื่องมาจากผลของความล้มเหลวนั้นได้สร้างส่วนที่สำคัญของประชากรของผู้หญิงไทยที่มองหาสามีชาวต่างชาติ นี่เป็นกรณีเฉพาะที่ซึ่งผู้หญิงจะมีระดับของการศึกษาที่สูงกว่าจึงเกิดค่านิยมการสมรสข้ามวัฒนธรรม

6. อภิปรายผล

หญิงไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งก่อนและหลังสมรสกับชาวต่างชาติ พบว่าส่วนใหญ่ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเมื่อวิถีการดำรงชีวิตเปลี่ยนไป กลายเป็นบริโภคนิยม ทำให้เกิดค่านิยมเรื่องการสมรสกับชาวต่างชาติในกลุ่มหญิงไทย จากการวิจัยของนักวิจัยหลายสถาบันก็มีผลดีและผลเสียเมื่อเด็ก ๆ รับรู้ว่าการสมรสกับชาวต่างชาติทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ต้องการยกฐานะตัวเองขึ้นมาด้วยวิธีนี้เช่นกัน แนวคิดดังกล่าวเชื่อว่าพื้นฐานทางครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญ สภาพทางสังคมและการบริโภคนิยมเป็นตัวช่วยผลักดัน ทำให้คาดการณ์ว่าแนวโน้มเยาวชนอยากสมรสกับชาวต่างชาติมีสูงขึ้น ซึ่งให้เห็นถึงทัศนคติว่าคนเชื่อมโยงกับสังคมวัตถุนิยมมากขึ้นเป็นตัวกระตุ้นให้คนมีความต้องการมากขึ้น ใจร้อนมากขึ้น ไม่รอเก็บเงินเก็บทองเพื่อสร้างฐานะแต่ต้องการจะใช้วิธีนี้แทนเรียกได้ว่า “ใช้เศรษฐกิจเป็นตัวนำสังคม” การระดมความคิดเห็นนี้ ทั้งนี้ จะเป็นการพัฒนากิจกรรม ซึ่งจะทำให้ผู้หญิงกลุ่มเสี่ยงได้รับความรู้มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้ ปัจจุบันสังคมไทยมีการสร้างครอบครัว (Family Formation) รูปแบบใหม่เป็นการสร้างครอบครัวร่วมกับชาวตะวันตกหรือครอบครัวข้ามวัฒนธรรม ถือเป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และทัศนคติที่ถูกหล่อหลอมด้วยวิถีการดำเนินชีวิตแบบใหม่ที่เข้ามาพร้อมกับกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวรูปแบบใหม่ที่มีความซับซ้อนมากกว่ารูปแบบที่เคยเป็นมาในอดีต ปรากฏการณ์การสร้างครอบครัวของหญิงไทยในชนบทกับคู่สมรสชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะชายยุโรปและอเมริกา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถือเป็นค่านิยมใหม่ในการสร้างครอบครัวและมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น (Tosakul, R.,2010 : 179-200)

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบที่เป็นรูปธรรม สอดคล้องกับบัวพันธ์ พรหมพิทักษ์ได้กล่าวไว้ว่าค่านิยมของผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการสมรสข้ามวัฒนธรรม ผู้หญิงที่สมรสข้ามวัฒนธรรมมีสถานะทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งการมีทรัพย์สินมีความสามารถในการเงินจุนเจือครอบครัว และมีที่ดินสิ่งปลูกสร้างเพิ่มขึ้น ตลอดจนเครื่องอำนวยความสะดวก และความสามารถในการลงทุนหรือมีกิจการเป็นของตนเอง (บัวพันธ์ พรหมพิทักษ์ และคณะ, 2548 : 45) นอกจากนี้ สอดคล้องกับ (Borjas, G. J.,1989 : 457-485) ยังพบว่าแรงจูงใจในเชิงเศรษฐกิจถือเป็นแรงผลักดันให้ผู้หญิงจากประเทศกำลังพัฒนาตัดสินใจสมรสข้ามวัฒนธรรมและผู้หญิงรู้ว่าสถานภาพทางสังคมของตนเองจะดีขึ้นเมื่อได้สมรสกับชาวตะวันตก อีกทั้งผู้หญิงที่สมรสข้ามวัฒนธรรมมีความพึงพอใจที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกับสามีชาวต่างชาติ เพราะครัวเรือนของผู้หญิงได้รับความสุขสบายด้วย (ศิริรัตน์ แอดสกุส, มีนาคม 2549 : 293-311)

ค่านิยมการสมรสข้ามวัฒนธรรม : กรณีศึกษาผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่าสถาบันครอบครัวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะครอบครัวที่มีสมาชิกสมรสกับชาวต่างชาติได้มีการเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมในการเลือกคู่ครองไปอย่างสิ้นเชิง ในสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือดั้งเดิม พ่อแม่มักจะเป็นผู้หาคู่ครองให้กับบุตรหลาน การสมรสมักจะเป็นการจัดหาโดยพ่อแม่ บ่อยครั้งเป็นลักษณะคลุมถุงชน แต่ในปัจจุบันนี้ สังคมอีสานกำลังเปลี่ยนค่านิยมทางด้านการเลือกคู่ครองโดยในการเลือกคู่ครองจะให้ความสำคัญกับความรักน้อยลงมุ่งคำนึงถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นหลักทำให้หญิงไทยสามารถตัดสินใจสมรสกับสามีชาวต่างชาติได้ ทั้งๆ ที่บางคู่

อาจไม่เคยพบกันมาก่อนวันสมรสเลย ที่เป็นเช่นนี้ เพราะผู้หญิงภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีสามีเป็นชาวต่างชาติคิดว่า หากสามีตนเองมีเงินคนในหมู่บ้านก็ยอมรับนับถือเอง

"สิ่งที่เห็นชัดเจนที่สุดคือ ผู้หญิงที่สมรสกับสามีเป็นชาวต่างชาตินี้มีฐานะทางเศรษฐกิจและมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเดิม มีเงินฝากในธนาคาร มีเครื่องประดับ สร้อย แหวน ทองติดตัวมากขึ้น มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินภายใต้ชื่อของภรรยา มีการปลูกบ้านหรือต่อเติมบ้านใหม่ในรูปทรงตะวันตกมากขึ้น อันเนื่องมาจากการได้รับการช่วยเหลือทางการเงินจากสามีชาวต่างชาติ ผลทำให้คนในชุมชนเกือบ 90% พูดว่า หากมีบุตรสาวก็อยากจะให้สมรสกับชายชาวต่างชาติ แต่เสียดายที่ลูกยังเล็กอยู่ โตไม่ทันไม่อย่างนั้นก็จะให้สมรสกับชาวต่างชาติเช่นกัน"

การสมรสข้ามวัฒนธรรมส่งผลให้เกิดความอ่อนแอและขาดความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านการใช้ภาษาแก่เด็กรุ่นใหม่ที่เป็นลูกครึ่ง ดังจะเห็นได้จากพ่อแม่มีการใช้ภาษาอังกฤษปนภาษาไทยในการสื่อสารกับบุตรมากขึ้น ทำให้บุตรหรือเด็กรุ่นใหม่สับสนในการใช้ภาษาและไม่มีความคล่องหรือเชี่ยวชาญภาษาใดภาษาหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นไทยหรืออังกฤษ ในส่วนของภาษาอังกฤษเด็กก็จะใช้ภาษาพื้นๆ เกี่ยวกับชีวิตประจำวันเท่านั้น ไม่มีโอกาสที่จะได้ใช้คำหรือสนทนาในเรื่องที่เป็นนามธรรมแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะขีดระดับการศึกษาของพ่อแม่และสถานการณ์ในชีวิตประจำวันในชุมชนไม่มีบริบทพอที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทางด้านภาษาหรือปรัชญาแนวคิดทั้งไทยและอังกฤษแต่อย่างใด อีกทั้งในหลายพื้นที่มีชาวต่างชาติมาอยู่กันมาก ในหลายหมู่บ้านจะมีการติดป้ายบอกชื่อสินค้าและราคาสินค้าเป็นภาษาอังกฤษ ในร้านขายอาหารก็จะมีชื่ออาหารหรือรายการอาหารและราคาเป็นภาษาอังกฤษซึ่งปรากฏการณ์นี้เป็นปรากฏการณ์ใหม่ ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ในชนบทที่มีเขยชาวต่างชาติมากๆ ภาษาอังกฤษเริ่มมีบทบาทและทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสื่อสารแทนภาษาไทย ดังจะเห็นได้ว่า ในหมู่บ้านที่มีเขยชาวต่างชาติอยู่กันมากๆ มีการซื้อขายสินค้าระหว่างภรรยาชาวต่างชาติกับคนไทยผู้ขายสินค้า จึงเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามลำพังโดยขาดองค์ประกอบของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพราะพบว่า ค่านิยมของการต้องการให้บุตรหลานสมรสกับชาวต่างชาตินั้นมีผลกระทบไปถึงคนรุ่นใหม่ที่คาดคิดว่าจะเป็นวัยรุ่นที่อนุรักษ์ ความคิดและขนบธรรมเนียมดั้งเดิมของสังคมไว้ แต่ในความเป็นจริงมิได้เป็นเช่นนั้น บุ๋ยตายายในหมู่บ้านทุกคนล้วนอยากจะให้บุตรหลานสมรสกับชาวต่างชาติ

"ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้เฒ่าผู้แก่มองว่าสมรสกับชาวต่างชาติเป็นการลดภาระของผู้สูงอายุ เนื่องจากปัจจุบันคนไทยหากสมรสกันเอง เวลามีบุตรก็มักจะเอามาให้ปู่ตายายเลี้ยง แต่หากได้บุตรเขยชาวต่างชาติก็จะเอาลูกหลานไปเลี้ยงเมืองนอก หากไม่เอาไปเลี้ยงก็มีเงินมากพอที่จะจ้างพี่เลี้ยงมาดูแล ทำให้ไม่เป็นภาระแก่ผู้สูงอายุไม่เพียงแต่ปู่ตายายต้องการสนับสนุนให้บุตรหลานตัวเองสมรสกับชาวต่างชาติเท่านั้น แม้แต่เด็กผู้หญิงเอง พอเข้าไปถามว่าโตขึ้นหนูอยากจะเป็นอะไร เขาบอกว่าหนูอยากจะทำเครื่องบินไปเมืองนอก แล้วไปมีสามีเป็นชาวต่างชาติ" เป็นต้น

7. ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

1. ควรมีการเผยแพร่แนวคิดการสร้างครอบครัวที่ประสบผลสำเร็จให้รู้จักอย่างแพร่หลายทุกภาคส่วน จากหน่วยงานทั้งที่เป็นหน่วยงานของรัฐและเอกชน

2. มีองค์กรให้คำปรึกษาดูแลและช่วยเหลือแนะทางออกเมื่อคู่สมรสที่ประสบประสบปัญหาการดำเนินครอบครัวอย่างแพร่หลาย

3. รวมกลุ่มตั้งสมาคมครอบครัวที่สมรสข้ามวัฒนธรรมที่ประสบผลสำเร็จเพื่อแบ่งปันประสบการณ์การครองรักครองเรือน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับครอบครัวของตนพัฒนาความมั่นคงอย่างยั่งยืน

2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ในการทำวิจัยในด้านอื่นที่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับค่านิยมการสมรสข้ามวัฒนธรรม : กรณีศึกษาผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือดังนี้

1. ศึกษาผลกระทบจากการสมรสข้ามวัฒนธรรมในชุมชนชนบทและเมืองของผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. ศึกษาปัญหาอุปสรรคจากการสมรสข้ามวัฒนธรรมในการใช้ชีวิตในต่างแดนของผู้หญิงไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. ศึกษาแนวโน้มลักษณะวัฒนธรรมที่เกิดจากการสมรสข้ามวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- ดุขฎิ อายุวัฒน์ ฟ่าง มีอุตร และวิภาวี ฤกษ์ชะภา. (2554). **โครงการการศึกษาแนวทางการป้องกันและช่วยเหลือคุ้มครองผู้หญิงที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศ**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ฐิตาภรณ์ การรักษา. (2552, กันยายน-ธันวาคม). **เสน่ห์หญิงไทย การสร้างให้เกิดการยอมรับวัฒนธรรมไทยกับสามีชาวต่างชาติจังหวัดนครราชสีมา**. *วารสารอีสานศึกษา ความหลากหลายทางวัฒนธรรม*, 6(15): 221-223.
- บัวพันธ์ พรหมพิภพ และคณะ. (2558). **การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทอีสาน**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุชาติ ทวีสิทธิ์, มาลี สันภูวรรณ และ สุทธิดา ชนวนัน. (2556). **ประชากร และสังคมอาเซียน: ความท้าทายและโอกาส**. นครปฐม: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ศิริรัตน์ แอดสกล. (2549, มีนาคม) “การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในเขตจังหวัดอุดรธานี”. *วารสารรามคำแหง*, 24(3) : 296-311.
- ลัดดา ตั้งสุภาชัย. (2547, ตุลาคม-ธันวาคม). *มรดกไทยวิถีไทย*. *วารสารศูนย์เฝ้าระวังทางวัฒนธรรม* 2(4): 5-8.
- Borjas, G. J., (1989). **Economic theory and international migration**, *International Migration Review*; 23 (8) : 457-485.
- Tosakul, R. (2010). **Cross-border marriages: Experiences of village women from Northeastern Thailand with western men**. In: Yang, W. S. ve Lu, M. C. W. (Ed.), **Asian cross-border marriage migration: Demographic patterns and social issues**. Amsterdam: University Press, 179-200.